

Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi

<http://kutuphane.uludag.edu.tr/Univder/uufader.htm>

Sosyal Bilgiler Dersinde Örnek Olay Yöntemi Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarı Derse Karşı Tutum ve Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerine Etkileri¹

Zafer İBRAHİMOĞLU, Cemil ÖZTÜRK

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi
zafer.ibrahimoglu@marmara.edu.tr, cozturk@yahoo.com

ÖZET

Bu çalışmanın temel amacı, ilköğretim 6. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri, ders başarıları ve derse ilişkin tutumlarına ilişkin etkilerini belirlemektir. Çalışma, öntest-son test kontrol gruplu desene göre dizayn edilmiştir. Veri toplama aracı olarak Cornell eleştirel düşünme testi, başarı testi ve tutum ölçeği kullanılmıştır. Deney grubunda ünite, örnek olay yöntemine dayalı etkinliklerle; kontrol grubunda ise geleneksel öğretim yöntemleriyle işlenmiştir. Ünite sonunda veri toplama araçları tekrar uygulanmıştır. Araştırmada toplanan verilerin analizinde bağımsız iki örnek t testi ve bağımlı iki örnek t testleri kullanılmıştır. Çalışmada, ilköğretim Sosyal Bilgiler Dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri, ders başarıları ve derse yönelik tutumları üzerinde olumlu yönde etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, örnek olay yöntemi, akademik başarı, tutum, eleştirel düşünme.

¹ Bu çalışma, Zafer İbrahimoglu tarafından hazırlanan Yüksek Lisans tezinin bir bölümünden oluşmaktadır.

The Effects of Using Case Study Technique At the 6th Grade Social Studies Course On Students' Academic Achievement Attitudes Towards the Course, and Critical Thinking Skills

ABSTRACT

The aim of this study is to determine the effects of using case study technique at the primary school 6th grade social studies students' critical thinking skills, course achievements, and attitudes towards the course. The study was designed pursuant to "pre-test post-test control group model". In the study, Cornell critical thinking test, achievement test, and attitude scale were used as data gathering implements. The unit was taught on the experimental group with the activities based on the case study technique as well as on the control group with the traditional method. As a result of the study, it was indicated that the using of case study technique in primary Social Studies Course has an affirmative effect on the pupils' critical thinking skills, the course achievements, and attitudes towards the course.

Key Words: Social Studies, case study technique, academic achievement, attitude, critical thinking.

GİRİŞ

Yaşanan toplumsal gelişmelerin bir sonucu olarak 20. yüzyıldan itibaren eğitim, farklı bir misyon yüklenmiştir. Artık sadece, belirli bilgileri öğrenciye aktarma, eğitimin hedefleri için yeterli olamamakta; öğrenciye yaşamın, zamanın şartlarına göre gereksinim duyulan becerileri de kazandırmak gerekmektedir (Aik and Edmonds, 1976). Bu gereklilik günümüzde çok daha yoğun olarak hissedilmektedir. Farklı alanlardaki bilgi ve beceriler bir bütün olarak, öğrencilerin ihtiyaç duyacakları hayat gereksinimlerini karşılama niteliğindedir. Yalnızca tek bir bilgi veya beceriye endekli bir eğitim ve bunun neticesi olarak ortaya çıkacak toplum, günümüz gereksinimlerinin çok gerisinde kalmış, geri kalmış toplum olarak adlandırılabilir. Bu bağlamda vatandaşlık eğitimi kapsamında öğrencilere pek çok bilgi ve beceri kazandırılması gerekmele birlikte, düşünme becerileri, günümüz insanından beklenen pek çok özelliğin temeli olması nedeniyle farklı bir öneme sahiptir. Bilgi toplumunun yaşamsal kavramı düşünme ve yaratmadır. Düşünen, sorgulayan ve yeniden oluşturan bireyler, bilgi toplumunun asli birer ferdi olabileceklerdir. Var olan bilgi ve yargıları, herhangi bir mantıkî düşünce süzgecinden geçirmeden kabul eden birey, üretme becerisine sahip bir birey olma yolunda adım atamayacaktır.

Sorgulayan bireyler yetiştirmek, vatandaşlık eğitiminde hedeflenen temel unsurlardan biridir / biri olmalıdır. Bu kapsamda ele alınabilecek temel düşünme becerisi eleştirel düşünmedir. Hayatın kompleks yapısında bireylerin etkin, demokratik, katılımcı ve üretken birer vatandaş olarak yaşamlarını sürdürebilmeleri için eleştirel düşünme becerilerine sahip olmaları gerekmektedir.

Vatandaşlık eğitim programı olarak Sosyal Bilgiler dersi, yukarıda açıklanan özelliklerde donanmış bireyler yetiştirme amacını gütmektedir. Ülkemizde de 2005 İlköğretim programında Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler arasında eleştirel düşünme de sayılmakta; 21. yüzyılda etkin, demokratik ve katılımcı vatandaşlarda bu becerinin var olması gerekliliği üzerinde durulmaktadır (Kıroğlu, 2005). Ancak yapılan araştırmalarda İlköğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin yetersiz olduğu görülmektedir (Akar, 2007; Korkmaz ve Yeşil, 2009). Bu bağlamda, ilköğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesine yönelik çabalar eğitim kurumu çatısı altında yoğunlaştırılmalıdır.

Eğitim, bireyin hayatında karşılaşacağı sorunlara, durumlara ilişkin bir bilinç kazandırma amacını gütmektedir. Öğrenen, kendi hayat gerçekliğinde göremediği bir bilgiyi edinmede zorlanacağı için, istenilen herhangi bir özelliğin bireye kazandırılmasında öncelikle kişi için anlamlı olacak bilgi ve becerilerin seçimi önem arz etmektedir. Vatandaşlık eğitiminde de durum aynıdır. Bu eğitim kapsamında bireye vermek istediklerimiz, onun hayatına, geleceğine hitap etmelidir ki o kişi için anlamlı ve toplum için de faydalı olabilsin (Aslan, 2001; Çetin, 2001). Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere kazandırılmak istenen düşünme becerilerinden biri olan eleştirel düşünmenin öğrencilere kazandırılmasında da bu durum aynıdır. Eleştirel düşünme, diğer düşünme becerilerinde olduğu gibi, kavramsal bilgi aktarımı yoluyla öğrencilere kazandırılacak bir özellik kesinlikle değildir. Bu beceriyi öğrenciye kazandırmada, öğrencileri düşünmeye zorlayan, problem çözmeleri için uygun ortamlar sağlayan öğrenme yaşantıları sağlanmalıdır. Hem öğrenci için anlamlı, günlük yaşamında karşılığını bulabilecek hem de öğrenciyi düşünmeye, problem çözmeye zorlayacak bir öğrenme yaşantısı gereksinimi bizi örnek olay yöntemine götürmektedir. Eleştirel düşünmenin öğrenciye kazandırılmasında kullanılacak yöntemdeki beklentiler, örnek olay yönteminde tam anlamıyla karşılanmaktadır.

Eleştirel düşünmenin Sosyal Bilgiler dersi hedefleri arasındaki önemi ve örnek olay yönteminin bu hedefi gerçekleştirmede oynayabileceği

bu kritik rol ortada olduğu halde, Sosyal Bilgiler dersi kapsamında örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine olan etkisini belirlemeye yönelik herhangi bir tez çalışması ülkemizde yapılmamıştır. Örnek olay yönteminin etkililiği üzerine yapılan diğer çalışmalar da çok sınırlı sayıdadır. Bu açıdan, teorik olarak ortaya konan örnek olay yöntemi ve eleştirel düşünme becerilerine olası etkisi uygulamalı olarak da test edilip, ortaya konmalıdır. Bu çalışmada, belirtilen ilgili alan yazındaki bu boşluğu doldurmaya yönelik bir amaçla, İlköğretim 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin eleştirel düşünme, derse karşı tutum ve akademik başarıları üzerine etkileri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu çerçevede araştırmada cevabı aranan sorular şunlardır:

1-) İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarıları üzerine etkileri nelerdir?

2-) İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin derse karşı tutumları üzerine etkileri nelerdir?

3-) İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimi üzerindeki etkileri nelerdir?

YÖNTEM

Bu araştırma, yarı deneysel bir çalışma olup öntest-sontest kontrol gruplu desene göre dizayn edilmiştir. Çalışmada, öntest-sontest kontrol gruplu desen kapsamında, uygulamanın yapılacağı okuldaki 6. sınıflardan iki tanesi seçilmiş ve bunlardan biri deney, diğeri ise kontrol grubu olarak atanmıştır. Deney ve kontrol gruplarına ön test olarak, Cornell eleştirel düşünme testi, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutum ölçeği ve uygulama ünitesi olan *Sosyal Bilgiler Öğreniyorum* ünitesine ilişkin başarı testi uygulanmıştır. Kontrol grubu olarak seçilen sınıfta ünite, geleneksel öğretim yöntemleriyle; deney grubunda ise örnek olay yöntemiyle işlenmiştir. Ünite sonunda deney ve kontrol grubuna son test olarak, ön testte uygulanan testler ve tutum ölçeği yaptırılmıştır. Deney ve kontrol gruplarının öntest-sontest puanları karşılaştırılmış ve aralarında anlamlı bir farklılık oluşup oluşmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada, bu nicel verilerin yanı sıra nitel veri toplama araçlarına da yer verilmiştir. Uygulama sonunda, öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin görüşlerini ve bu görüşleri üzerinde 5 hafta süren bu uygulamamızın etkilerini ifade eden bir kompozisyon yazmaları istenmiştir. Öğrencilerin yazmış oldukları bu kompozisyonlar, tutum

ölçeğinden elde edilen nicel verileri desteklemek için kullanılmış; bu şekilde nitel ve nicel veri toplama yöntemleri bir arada kullanılarak (triangulation) araştırmanın güvenilirliğine katkıda bulunulmaya çalışılmıştır (Patton, 1990; Denzin and Lincoln, 2005).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ili Ataşehir ilçesinde bulunan bir ilköğretim okulunun 6. Sınıfları arasından seçilen iki sınıfın öğrencileri oluşturmaktadır. Uygulama yapılacak okulda, 6.sınıflar arasından birbirine denk olma ihtimali olan sınıflar olarak okul öğretmeni tarafından ifade edilen 6/A ve 6/B sınıfları, uygulama sınıfları olarak seçilmiştir. Seçilen bu sınıflardan, hangisinin deney hangisinin kontrol grubu olacağı kura ile belirlenmiş; sonuçta 6/A sınıfı deney, 6/B sınıfı ise kontrol grubu olarak atanmıştır.

Deney ve kontrol grupları belirlendikten sonra, öğrencilerin kişisel bilgilerini öğrenmeye yönelik bir anket uygulanmıştır. Uygulanan bu kişisel bilgiler anketi ile deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin temel bazı özelliklerde benzer olup olmadığı öğrenilmek istenmiştir. Öğrencilere uygulanan bu kişisel bilgiler anketinde, cinsiyet, anne-baba eğitim durumu, ailenin ortalama geliri, kardeş sayısı gibi bilgiler sorulmuştur. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin ölçülen kişisel bilgileri incelendiğinde genel anlamda bir benzerliğin var olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin ölçülen kişisel özelliklerindeki bu yakınlık, deneysel çalışmalarda araştırma sonuçlarına etki edebilecek bir risk olarak görülen, bağımlı değişkene ilişkin son testler arasındaki farklılık grupların uygulama öncesi sahip oldukları temel özellik farklılıklarından kaynaklanıyor olabilir durumunu da ortadan kaldırarak, araştırma bulgularının güvenilirliğine katkı sağlanmıştır (Büyüköztürk, 2007).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, hem nitel hem de nicel veri toplama araçlarına yer verilmiştir. Nicel veri toplama araçlarıyla elde edilen bulgular, nitel verilerle desteklenmiş; bu şekilde, elde edilen bulguların güvenilirliğine katkı sağlanması hedeflenmiştir (Jick, 1979; Mathison, 1988).

Çalışmada, üç araştırma sorusuna yönelik 3 nicel veri toplama aracı kullanılmıştır. Öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini ölçmek için Cornell eleştirel düşünme testi X formu, öğrencilerin derse yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutum ölçeği, akademik başarılarını ölçmek için de başarı testi uygulanmıştır.

Çalışmada kullanılan tutum ölçeği, Yanpar, Çakır ve Şahin (2000) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin cronbach alpha güvenirliği 1998 yılında 0.94 olarak bulunmuştur. Çalışmamızda ise ölçeğin cronbach alpha sayısı .98 olarak bulunmuş; ölçeğin güvenilir bir ölçek olduğu kabul edilmiştir. Ölçek, 27 maddelik likert tipi olup, 5 derecelidir. İlgili alanyazında sıklıkla kullanılan bu ölçek (Görer, 2008; Şahin, 2004; Yanpar, 2005) farklı alanlara da uyarlanmıştır (Akay ve Yelken, 2008).

Üçüncü araştırma sorusuna cevap bulmak için, Sosyal Bilgiler Öğreniyorum ünitesine ilişkin başarı testi hazırlanmış; uygulama öncesi ve sonrasında deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Başarı testinin hazırlık süresinde, öncelikle ünite kazanımları dikkate alınarak 40 soru hazırlanmıştır. Hazırlanan bu sorular Çukurova, Gazi, Hacettepe ve Marmara Üniversitelerinden uzmanların görüşlerine sunulmuştur. Uzman görüşlerinin ardından bazı sorular testten çıkarılmış, bazı sorularda da değişiklikler yapılmıştır. Daha sonra test, 4 Sosyal Bilgiler öğretmenine okutulmuş, onların tavsiyeleri doğrultusunda düzenlemeler yapılmıştır. Son olarak, üç 6.sınıf öğrencisine bu test çözdürülmüş ve onlardan gelen geri bildirimler de göz önüne alınarak teste son şekli verilmiştir. Uygulanan test, çoktan seçmeli 24 sorudan oluşmaktadır.

Araştırmanın nitel verileri, öğrencilere, Sosyal Bilgiler dersine ilişkin görüşlerini ve bu görüşleri üzerinde 5 haftalık uygulamamızın etkilerini açıklamaya yönelik birer kompozisyon yazdırılarak toplanmış ve içerik analizi ile değerlendirilmiştir.

Verilerin Çözülmesi

Araştırma kapsamında elde edilen nicel veriler, t testi ve frekans hesaplarıyla; nitel veriler ise içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Deney ve kontrol gruplarına uygulanan kişisel bilgiler anketi frekans ve yüzdelik hesabı yapılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bilgilerin gruplar arası farklılaşp farklılaşmadığının tespiti için ise bağımsız iki örnek (Independent) testi uygulanmıştır.

Cornell eleştirel düşünme testinden öğrencilerin yapmış oldukları doğru cevap sayıları hesaplanmıştır. Doğru cevap sayısı aynı zamanda da öğrencinin puanı olarak kabul edilmiştir. Deney ve kontrol grupları arasındaki puan farklılıklarının anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğinin tespiti için, güçlü bir istatistik olarak kabul edilen (Büyüköztürk, 2007) t testi kullanılmıştır. Gruplar arası farklılaşmanın anlamlılığı için bağımsız iki örnek, grup içi ön test- son test puanları arasındaki anlamlılığın tespiti için ise

bağımlı iki örnek t testi uygulanmıştır (Büyüköztürk, Bökeoğlu ve Köklü, 2009; Kalaycı, 2008).

Başarı testinin analizinde de Cornell eleştirel düşünme testinin analizinde kullanılan yöntem uygulanmış; öğrencilerin başarı testinden almış oldukları puanlar t testine tabi tutulmuştur. Grup içi ön test- son test puan farklılıklarının anlamlılığı için bağımlı iki örnek t testi, gruplar arası ön test ve son test puanlarının analizi için ise bağımsız iki örnek t testi uygulanmış; tüm analizler için anlamlılık sınırı 0, 05 olarak kabul edilmiştir.

Tutum ölçeğinin analizinde, olumlu yargılarda tamamen katılıyorum “5”, tamamen katılmıyorum “1”; olumsuz yargılarda ise tamamen katılmıyorum “5” tamamen katılıyorum “1” olarak kabul edilmiştir. Bu şekilde her öğrencinin vermiş olduğu cevaplardan elde edilen puanlar toplanmış ve ölçekteki madde sayısı olan 27’ye bölünerek öğrencinin tutum puanı hesaplanmıştır.

Deney ve kontrol gruplarına Sosyal Bilgiler dersine ilişkin yazdırılan kompozisyon betimsel analiz yöntemiyle çözümlenmiştir. Öğrencilerin görüşlerini daha net ortaya koyabilmek için sık sık direkt alıntılar yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Analiz sırasında elde edilen bulgular ışığında yorumlamalar da yapılmış; nitel araştırma metodolojisine uygun olarak araştırmacı da analiz kısmına dâhil olmuştur (Ekiz, 2003; Kuş, 2009).

BULGULAR VE YORUM

1. Sosyal Bilgiler Dersinde Örnek Olay Yöntemi Kullanımının İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Akademik Başarısı Üzerindeki Etkisine İlişkin Bulgular:

Örnek olay yönteminin öğrencilerin ders başarısı üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen başarı testi uygulama öncesi ve sonrası katılımcı öğrencilere uygulanmıştır. Deney ve kontrol gruplarının başarı testi ön test-son test puanları t testine tabi tutulmuş ve herhangi bir farklılaşmanın var olup olmadığı, eğer farklılaşma olduysa hangi yönde olduğunun tespit edilmesi amaçlanmıştır.

İlk olarak deney ve kontrol gruplarının başarı testi ön testinden aldıkları puanların istatistikî verileri üzerinde durulmuştur. Tablo 1’de başarı testi ön testlerin ortalamaları gösterilmektedir.

Tablo 1. Deney ve kontrol grupları başarı testi ön test sonuçları

	Standart Sapma	N	Ortalama
<u>DENEY</u>	17,52209	31	50,09
<u>KONTROL</u>	18,09604	31	50,00

Tablo 1’de görüldüğü üzere, deney grubunun başarı testi ön test puanları ortalaması 50,09, kontrol grubunun ise 50’dir. Başarı testi ön test puanları arasında deney grubu lehine az da olsa bir farklılığın var olduğu görülmektedir. Deney ve kontrol gruplarının ortalama puanları arasındaki bu farklılığın istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespiti için ön test puanları t testine tabi tutulmuşlardır. Yapılan t testi sonucunda anlamlılık değeri 0,984 çıkmış; deney ve kontrol grupları arasında başarı testi ön testinden aldıkları puanlar açısından anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Araştırmanın bu bulgusundan hareketle, deney ve kontrol grubu olarak seçilen sınıfların hazır bulunmuşluk düzeylerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılabılır.

Araştırma kapsamında, kontrol grubunda 5 hafta süresince Sosyal Bilgiler Öğreniyorum ünitesi geleneksel yöntemle işlenmiş ve ünite sonunda başarı testi son test olarak tekrar uygulanmıştır. Tablo 2’de kontrol grubu başarı testi son testinden aldıkları puanlara ilişkin istatistikî bilgiler gösterilmektedir.

Tablo 2. Kontrol grubu başarı testi son testi puanlarına ilişkin istatistikî veriler

<u>Kontrol grubu</u>	Standart Sapma	N	Ortalama
Son test	17,59	27	68,51

Kontrol grubu başarı testi son test puan ortalaması 68,51 olarak bulunmuştur. Uygulama öncesi 50 olan başarı ortalamasının 5 haftalık bir eğitim sürecinin ardından yükselmesi beklenen bir durum olarak ifade edilebilir. Başarı testi ön test- son test ortalamaları arasında yaklaşık 18 puanlık bir farklılık son test lehine olmak üzere ortaya çıkmıştır. Oluşan bu farklılığın istatistikî olarak anlamlı olup olmadığının tespiti için başarı testi ön test- son test puan ortalamaları bağımlı iki örnek t testine tabi tutulmuş ve sonuçlar tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Kontrol grubu başarı testi ön test- son test puanlar arası t testi sonuçları

Kontrol grubu	t	df	Anlamlılık
Ön test-son test	-2,889	26	,008

Başarı testi ön test- son test puanları arasında yapılan t testi sonucunda anlamlılık değeri ,008 çıkmıştır. Bulunan bu değer, araştırmada anlamlılık sınırı olarak kabul edilen 0,05 değerinden küçük olduğu için, ön test- son test puanları arasında anlamlı bir farkın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada, deney grubu olarak seçilen 6/A sınıfında ise *Sosyal Bilgiler Öğreniyorum* ünitesi örnek olay yöntemiyle işlenmiştir. Uygulama öncesi yapılan başarı testi ön test deney grubu puan ortalaması 50,09 olarak bulunmuştu. 5 hafta süren örnek olay yöntemine dayalı etkinliklerle işlenen ünite ardından başarı testi son test olarak tekrar deney grubuna uygulanmıştır. Uygulanan başarı testi son testinden deney grubunun almış olduğu puanlara ilişkin istatistikî veriler tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Deney grubu başarı testi son test puan ortalaması

<u>Deney Grubu</u>	<i>Standart Sapma</i>	<i>N</i>	<i>Ortalama</i>
Son test	17,87	25	73,60

Deney grubundaki öğrencilerin başarı testi son testinden aldıkları puanların ortalaması 73,60 olarak bulunmuştur. Başarı testi ön test puan ortalaması 50,08 olan deney grubunun son testte yaklaşık olarak 24 puanlık bir artış sağladığı görülmektedir. Deney grubu başarı testi ön test son test puanları arasındaki bu farklılaşma son test lehine gerçekleşmiştir. Ortaya çıkan bu puan farkının istatistikî olarak anlamlı olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla puanlar bağımlı iki örnek t testine tabi tutulmuş ve sonuçlar tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Deney grubu başarı testi son ön test- son test puanlar arası t testi sonucu

<u>Deney grubu</u>	t	df	Anlamlılık
Ön test-son test	-5,031	24	,000

Başarı testi ön test- son test puanları arası t testi sonucunda anlamlılık değeri ,000 çıkmış, ön test-son test arasında anlamlı bir farklılığın bulunduğu tespit edilmiştir.

Örnek olay yönteminin kullanıldığı deney grubunda da geleneksel yöntemin işe koşulduğu kontrol grubunda da başarı testi ön test- son testleri arasında anlamlı bir farklılık son testler lehine oluşmuştur. Deney grubundaki fark, yaklaşık olarak 24 puan, kontrol grubundaki fark ise 18 puan olarak gerçekleşmiştir. Görüldüğü üzere, deney grubu öğrencileri son testte kontrol grubundaki öğrencilere göre daha başarılı olmuş; iki sınıfın son testleri arasında deney grubu lehine 6 puanlık bir fark oluşmuştur. Ortaya çıkan bu puan farkının istatistikî olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla, deney ve kontrol gruplarının başarı testi son testinden aldıkları puanlar bağımsız iki örnek t testine tabi tutulmuştur. Deney ve kontrol grubu başarı testi son test puanları arasında yapılan t testi sonucunda anlamlılık değeri, 284 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değer, çalışmada anlamlılık sınırı olarak kabul edilen 0,05 değerinden büyük olduğu için, deney ve kontrol grupları son test puanları arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı sonucuna varılmaktadır.

Araştırma kapsamında, deney ve kontrol gruplarına uygulanan başarı testinde, her iki grupta da ön test ve son testler arasında anlamlı farklılık oluşmuş; her iki grupta bulunan öğrenciler de son testte puanlarını yükseltmişlerdir. Bu yükselme kontrol grubunda 18, deney grubunda ise 24 puan civarında gerçekleşmiştir. Son test puanları arasında yapılan t testi sonucunda ise herhangi bir anlamlı farklılığa rastlanmamıştır.

2. Sosyal Bilgiler Dersinde Örnek Olay Yöntemi Kullanımının İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Derse Karşı Tutumuna Etkisine İlişkin Bulgular:

Örnek olay yönteminin 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin derse yönelik tutumlarına etkisini belirlemek için, araştırma sürecinde deney ve kontrol gruplarına tutum ölçeği ön test ve son test olarak uygulanmıştır.

Kontrol grubu olarak seçilen sınıfta, ünite geleneksel yöntemle işlenmiştir. Uygulama öncesinde tutum ölçeği ön test olarak öğrencilere uygulanmıştır. Kontrol grubu öğrencilerinin tutum ölçeği ön testinden aldıkları puanların ortalaması tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6. Kontrol grubu tutum ölçeği ön test puan ortalaması

<u>Kontrol grubu</u>	Standart Sapma	N	Ortalama
Ön test	0,31264	30	4,39

Tablo 6’da görüldüğü gibi kontrol grubu tutum ölçeği ön test puan ortalaması 4,39 olarak bulunmuştur. Bu değer, kontrol grubundaki öğrencilerin uygulama öncesinde Sosyal Bilgiler dersine karşı oldukça iyi bir tutuma sahip olduklarını göstermektedir. Araştırma kapsamında, kontrol grubunda geleneksel yöntemle, öğretmen merkezli etkinliklerle ders işlenmiş ve ünite sonunda tutum ölçeği son test olarak tekrar uygulanmıştır. Kontrol grubu tutum ölçeği son testinden öğrencilerin aldıkları puanların ortalaması tablo 7’de gösterilmiştir.

Tablo 7. Kontrol grubu tutum ölçeği son testi puan ortalaması

<u>Kontrol grubu</u>	Standart Sapma	N	Ortalama
Son test	,6666	27	4,01

Kontrol grubunun tutum ölçeği son testinden aldığı puanlar ortalaması 4,01 olarak bulunmuştur. Tutum ölçeği ön testi kontrol grubu ortalaması 4,39 bulunmuşken geleneksel yöntemle işlenen bir ünitenin ardından 4,01’e gerilemiştir. Araştırmanın bu bulgusundan hareketle geleneksel yöntemle işlenen Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin derse yönelik tutumları üzerinde olumsuz bir etkiye sebep olabilmektedir sonucuna ulaşılabilir.

Kontrol grubu tutum ölçeği ön test - son test puanları arasındaki farklılığın istatistikî olarak anlamlı olup olmadığını tespiti için, puanlar bağımlı iki örnek t testine tabi tutulmuşlardır. T testi sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Kontrol grubu tutum ölçeği ön test-son test puanları arası t testi sonucu

<u>Kontrol grubu</u>	t	df	Anlamlılık
<u>Öntest-son test</u>	2,863	26	,008

Yapılan t testi sonucunda bulunan sig. değeri (,008) araştırma için belirlenen istatistikî anlamlılık sınırı olan 0,05'ten küçük olduğu için oluşan farklılık anlamlı olarak kabul edilmiştir. Oluşan bu anlamlı farklılık ön test lehine gerçekleşmiştir. Geleneksel yöntemle işlenen bir ünite (yaklaşık 5 hafta) sonrasında kontrol grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarında negatif yönde bir değişme yaşanmıştır. Araştırmanın bu bulgusundan hareketle, öğrencinin pasif alıcı rolünde olduğu, öğretmenin bilgi aktarımını merkeze alan geleneksel yöntem, öğrencilerin derse yönelik tutumlarını olumsuz etkilemektedir sonucuna varılabilir.

Araştırma kapsamında deney grubu olarak seçilen 6/A sınıfında ise *Sosyal Bilgiler Öğreniyorum* ünitesi örnek olay yöntemiyle işlenmiştir. Uygulama öncesi, tutum ölçeği ön testi deney grubuna uygulanmış ve sonuçları tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 9. Deney grubu tutum ölçeği ön testi puan ortalaması

<i>Deney grubu</i>	N	Ortalama
Ön test	26	4,19

Deney grubu tutum ölçeği ön test puan ortalaması 4,19 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değer, tam puan olan 5'e yakın olması bakımından olumlu olarak görülmekle birlikte kontrol grubunun tutum ölçeği ön testinden aldığı 4,39 puan ortalamasının gerisinde kalmıştır. Ön test puanları arasında ortaya çıkan bu farklılık, kontrol grubunun uygulama başında deney grubuna göre Sosyal Bilgiler dersine ilişkin daha olumlu bir tutuma sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir ancak bu veriye ulaşmak için oluşan farklılığın istatistikî olarak da anlamlı olarak kabul edilmesi gerekmektedir. Bu amaçla kontrol ve deney grubu tutum ölçeği ön test puanları arasındaki bu farklılığın istatistikî olarak anlamlı olup olmadığını tespit etmek için puanlar bağımsız iki örnek t testine tabi tutulmuştur. Deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği ön testinden aldıkları puanların t testi sonucu 0,89 çıkmıştır. Bu değer 0,05 değerinden büyük olduğu için deney ve kontrol gruplarının tutum ölçeği ön testinden aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir. Deney ve kontrol grubunda yer alan öğrencilerin uygulama başlamadan önce Sosyal Bilgiler dersine yönelik benzer bir tutum içersinde oldukları tespit edilmiştir.

Deney grubunu oluşturan sınıfta, örnek olay yöntemine dayalı etkinliklerle ünite işlenmiş ve ünite sonunda öğrencilere tutum ölçeği tekrar

uygulanmıştır. Tutum ölçeği son testinden deney grubunun almış olduğu puan ortalaması Tablo 10’da gösterilmiştir.

Tablo 10. Deney grubu tutum ölçeği son test puan ortalaması

<u>Deney grubu</u>	Standart Sapma	N	Ortalama
Son test	,38556	27	4,45

Araştırma kapsamında uygulanan örnek olay yöntemine dayalı etkinliklerle deney grubu olarak seçilen sınıfın Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumunda olumlu yönde bir gelişme olduğu görülmektedir. Deney grubu tutum ölçeği ön test puan ortalaması 4,19 olarak bulunmuşken, son testte bu değer 4,45’e yükselmiştir. Deney grubu tutum ölçeği ön test - son test puan ortalamaları arasındaki bu değişimin istatistikî olarak anlamlı olup olmadığının test edilmesi için, puanlar t testine tabi tutulmuştur. Deney grubu tutum ölçeği ön test-son test puanları arasındaki bağımlı iki örnek t testi sonucunda anlamlılık değeri ,037 bulunmuştur. Bulunan bu değer 0,05 değerinden küçük olduğu için, deney grubu tutum ölçeği ön test son test puanları arasında anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna varılmıştır. Oluşan bu farklılık son test lehine gerçekleşmiştir. Araştırmanın bu bulgusundan hareketle Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin derse yönelik tutumlarına olumlu yönde etki ettiği sonucuna varılabilir.

Kontrol ve deney gruplarının tutum ölçeği son testinden aldıkları puanlar arasında oluşan farklılığın istatistikî olarak anlamlı olup olmadığının tespit edilmesi için bulunan değerler bağımsız iki örnek t testine tabi tutulmuşlardır. Tablo 11’de, yapılan t testi sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 11. Deney ve kontrol grupları tutum ölçeği son test puanları arası t testi sonucu

<u>Kontrol–Deney grupları</u>	t	df	Anlamlılık
Son testler	-2,966	52	,005

Yapılan t testi sonucunda sig. değeri, 005 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değer 0,05’ten küçük olduğu için tutum ölçeği kontrol grubu-deney grubu son test puanları arasında deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma başlangıcında

uygulanan ön testlerde kontrol grubu lehine bir farklılık olmasına rağmen yapılan t testi sonucunda bu farklılığın anlamlı olmadığı sonucuna ulaşılmış; uygulama öncesi deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin benzer bir tutum içersinde oldukları tespit edilmiştir. Uygulama sonrasında ise oluşan tablo ön testler arasındaki durumdan vb. çok daha farklıdır. Son testlerde, deney grubu lehine oldukça anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır.

Deney grubunda, uygulama öncesi ve sonrası uygulanan tutum ölçeği puanları arasındaki istatistikî anlamlı farklılık, öğrencilerin kaleme almış oldukları metinlerde de görülmektedir. Deney grubundaki öğrencilerden bazıları, 4. ve 5. Sınıflarda Sosyal Bilgiler dersini sevmediklerini ve bu durumun 6. Sınıfta da devam edeceğini düşündüklerini fakat 5 haftalık uygulamanın ardından tam tersi bir durumun ortaya çıktığını; Sosyal Bilgiler dersini sevmeye başladıklarını ifade etmişlerdir. Ayşe isimli öğrenci şöyle demektedir: *“Bu dersi 5. Sınıfta pek fazla sevmiyordum bu sene daha bir eğlenceli geçiyor. Bu derste hem ders yapıyoruz hem de eğleniyoruz. 6. sınıfta bu dersi daha çok seveceğime inanıyorum.”* Mustafa ise bu konudaki görüşlerini şöyle ifade etmektedir: *“Ben aslında 5. ve 4. Sınıfta Sosyal Bilgiler dersini hiç sevmeydim nedenini ben de bilmiyorum. Bu sene de böyle olacağını sanyordum ama olmadı ders sıkıcı değil şimdi çok eğlenceli...”*

Uygulama süresince deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin yaşamış olduğu tutum değişiminin nedenleri, öğrencilerin kaleme almış oldukları kompozisyonların analizinden elde edilen bulgularla incelenmiş ve ortaya şu sonuç çıkmıştır: deney grubundaki öğrenciler, uygulama sonrasında, uygulama öncesine göre Sosyal Bilgiler dersine yönelik daha yüksek bir tutum sahibi olmuşlardır. Deney grubundaki öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarındaki bu değişimin nedeni olarak söyledikleri şeyler ise, dersin 6. sınıfta daha eğlenceli geçmesi, derste dramalar yapmaları, derslerde sosyal hayattan örnek olaylara yer verilmesi olarak gösterilmiştir. Öğrencilerin bu açıklamaları bize göstermektedir ki örnek olay yöntemi, Sosyal Bilgiler dersinde etkin bir şekilde kullanılabilir ve bu yöntem, dersi öğrenciler için hem daha eğlenceli hem de belki de ondan da önemli olarak anlamlı hale getirmektedir.

Sonuç olarak, araştırmanın bu bulgularından hareketle, Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin derse karşı tutumunu olumlu yönde etkilediği söylenebilir.

3. Sosyal Bilgiler Dersinde Örnek Olay Yöntemi Kullanımının İlköğretim 6.Sınıf Öğrencilerinin Eleştirel Düşünme Becerileri Üzerine Etkilerine İlişkin Bulgular:

Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisini belirlemek için uygulama öncesi ve sonrası Cornell eleştirel düşünme testi deney ve kontrol grubuna ön test-son test olarak uygulanmıştır.

Uygulama öncesinde kontrol grubuna uygulanan Cornell eleştirel düşünme testi değerleri Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12. Kontrol grubu cornell eleştirel düşünme testi ön test puanları

<u>Kontrol grubu</u>	Standart Sapma	N	Ortalama
Ön test	6,61708	29	30

Kontrol grubu eleştirel düşünme testi ön test puan ortalaması 30 olarak belirlenmiştir. 76 soruluk eleştirel düşünme testinde 30 doğru sayısı ilk bakışta az olarak görülebilir. Ancak farklı araştırmacılar tarafından yapılan benzer çalışmalarda da hemen hemen aynı sonuçlara ulaşılmış; hatta bazı çalışmalarda daha da düşük puan ortalamaları ortaya çıkmıştır (Akar, 2007). Bu açıdan bakıldığında, kontrol grubunun eleştirel düşünme testi ön testinden aldığı puan ortalaması ilgili literatürdekilerle benzer bir noktadadır. Araştırmanın bu bulgusundan hareketle, kontrol grubundaki öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri bakımından hazır bulunmuşluk düzeylerinin yeterli olduğu sonucuna varılabilir.

Kontrol grubunda olduğu gibi, deney grubu olarak seçilen 6/A sınıfında da Cornell eleştirel düşünme testi uygulama başlamadan önce ön test olarak uygulanmıştır. Tablo 13’de deney grubunun eleştirel düşünme testi ön testinden aldıkları puan ortalaması gösterilmiştir.

Tablo 13. Deney grubu cornell eleştirel düşünme testi ön test puanları

<u>Deney grubu</u>	Standart Sapma	N	Ortalama
Ön test	6,50237	29	26

Uygulama öncesi, deney grubunun eleştirel düşünme testinden aldığı puan ortalaması 26 olarak tespit edilmiştir. Kontrol grubunun ön test puan

ortalaması 30 bulunmuşken deney grubunun ön test puan ortalaması 26'da kalmıştır. Oluşan bu durum, araştırmanın sonucunda ortaya çıkacak bulguları daha anlamlı hale getirmekte; Örnek olay yönteminin Sosyal Bilgiler dersindeki uygulanmasının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkileri daha net bir şekilde görülme imkânını sağlayabilmektedir.

Deney ve kontrol grubu eleştirel düşünme testi ön testlerinden aldıkları puanlar arasındaki farkın istatistikî olarak anlamlı bir farklılık olup olmadığının tespiti için puanlar bağımsız iki örnek t testine tabi tutulmuşlardır. T testi sonucu anlamlılık değeri ,035 olarak bulunmuştur. Bulunan bu değer, araştırmada anlamlılık sınırı olarak belirlenen 0,05'ten küçük olduğu için deney ve kontrol grupları eleştirel düşünme testi ön test puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Oluşan bu farklılık kontrol grubu lehinedir.

Araştırma kapsamında, kontrol grubunda geleneksel yöntemle dayalı, deney grubunda ise örnek olay yöntemine göre dizayn edilmiş etkinliklerle 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersi ilk ünitesi olan “*Sosyal Bilgiler Öğreniyorum*” işlenmiş ve ünite sonunda Cornell eleştirel düşünme testi son test olarak tekrar uygulanmıştır.

Kontrol grubu eleştirel düşünme testi son test puanları tablo 14’de gösterilmiştir.

Tablo 14. Kontrol grubu eleştirel düşünme testi son test puan ortalaması:

<i>Kontrol grubu</i>	Standart Sapma	N	Ortalama
<i>Son test</i>	5,93	27	25

Kontrol grubu eleştirel düşünme testi son testinden aldığı puanlar ortalaması 25 olarak bulunmuştur. Kontrol grubunun eleştirel düşünme testi ön test puan ortalaması 30 olarak bulunmuşken son testte 5 puanlık bir düşüş yaşanmıştır. Geleneksel yöntemle işlenen 5 haftalık bir üniteden sonra öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinde ciddi sayılabilecek oranda bir düşüşün yaşandığı görülmektedir.

Kontrol grubu Cornell eleştirel düşünme testi ön test - son test puanları arasındaki farklılığın istatistikî olarak anlamlı olup olmadığını tespit etmek için ön test-son test puanları paired sample t testine tabi tutulmuşlardır.

Tablo 15. Kontrol grubu eleştirel düşünme testi ön test - son test t testi sonucu

<u>Kontrol grubu</u>	t	df	Anlamlılık
Ön test- Son test	2,32	26	,028

Kontrol grubu eleştirel düşünme testi ön test son test puanları arasında yapılan t testi sonucunda anlamlılık değeri 0,028 çıkmıştır. Bulunan bu değer ($p < 0,05$) ön test son test puanları arasındaki farkın istatistikî olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşmamızı sağlamıştır. Araştırmamızın bu bulgusundan hareketle, geleneksel yöntemle işlenen derslerin öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerinde olumsuz yönde etki ettiği sonucuna ulaşılabilir.

Örnek olay yöntemi temelli etkinliklerle, *Sosyal Bilgiler Öğreniyorum* ünitesinin işlendiği deney grubunun eleştirel düşünme becerilerinde uygulama sonrası, uygulama öncesine göre bir farklılaşma olup olmadığının tespiti için Cornell eleştirel düşünme testi son test olarak tekrar uygulanmıştır. Tablo 16’da deney grubu eleştirel düşünme testi son test puan ortalamaları gösterilmiştir.

Tablo 16. Deney grubu eleştirel düşünme testi son test puan ortalaması

<u>Deney grubu</u>	Standart Sapma	N	Ortalama
Son test	6,70	25	31

Deney grubu eleştirel düşünme testi son test puan ortalaması 31 olarak bulunmuştur. Yapılandırmacı anlayışa uygun olarak öğrenci merkezli ve öğrenenlerin düşüncelerini sağlayan örnek olay yönteminin öğrenme ortamında işe koşulduğu deney grubunda öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinde pozitif yönde bir farklılaşma yaşanmıştır. Eleştirel düşünme testi ön testinden deney grubu 25 puan ortalama yapmışken 5 haftalık bir uygulamanın ardından eleştirel düşünme testi son test puanları ortalaması 31’e yükselmiştir.

Eleştirel düşünme testi deney grubu ön test-son test puan ortalamaları arasında oluşan bu farklılığın istatistikî olarak anlamlı olup olmadığının tespiti için, puanlar bağımlı iki örnek t testine tabi tutulmuşlardır.

Tablo 17. Deney grubu eleştirel düşünme testi ön test- son test puanları arası t testi sonuçları

<u>Deney grubu</u>	t	df	Anlamlılık
Ön test- Son test	-2,329	24	,029

Yapılan t testi sonucunda, deney grubu eleştirel düşünme testi ön test- son test puan ortalamaları arası sig. değeri ,029 çıkmıştır. Bulunan bu sig. değeri belirlenen anlamlılık sınırı olan 0,05'ten küçük olduğu için ön test son test puanları arasındaki fark istatistiki olarak anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Deney ve kontrol grupları eleştirel düşünme testi son testinden aldıkları puanlar farklılaşmış; deney grubu, ön testte kontrol grubunun altında bir puan ortalaması almışken son testte bunun tam tersi bir durum ortaya çıkmış ve deney grubu kontrol grubundan daha yüksek bir ortalamaya sahip olmuştur. Deney ve kontrol grupları son testleri arasında oluşan bu farklılığın istatistikî olarak anlamlı olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla, son test puanları bağımsız iki örnek t testine tabi tutulmuş ve sonuçlar tablo 18'de gösterilmiştir.

Tablo 18. Deney ve kontrol grupları eleştirel düşünme testi son testler arası t testi sonucu

<u>Deney-Kontrol grubu</u>	t	df	Anlamlılık
Son testler	2,961	50	,005

Yapılan t testi sonucunda, anlamlılık değeri ,005 çıkmış, bulunan bu değer 0,05'ten küçük olduğu için de deney ve kontrol grupları eleştirel düşünme testi son testleri arasında istatistiki olarak anlamlı ve deney grubu lehine bir farklılığın var olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan hareketle Sosyal Bilgiler Dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılabilir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada, İlköğretim 6.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarı, derse karşı tutum ve eleştirel düşünme becerileri üzerine etkileri araştırılmıştır.

Araştırmada ortaya konan üç alt problemten biri örnek olay yöntemi kullanımının öğrenci başarısı üzerine etkisidir. Bu konuda, çalışmada elde edilen bulgular göstermektedir ki örnek olay yönteminin kullanıldığı deney grubu geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubuna göre daha başarılı olmuştur. Uygulama öncesi başarı testi ön testinden deney ve kontrol gruplarındaki öğrenciler aynı puan ortalamasına ulaşmışken, 5 haftalık uygulamanın ardından örnek olay yönteminin kullanıldığı deney grubu kontrol grubuna göre daha yüksek bir başarı ortalamasına ulaşmıştır. Çalışmanın bu bulgusundan hareketle, Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin akademik başarıları üzerine olumlu bir etkiye sahip olduğu sonucuna varılabilir. Araştırmanın bu sonucu, Şimşek ve Yaşar tarafından 2006 yılında yapılan çalışmanın bulgularıyla örtüşmektedir. Adı geçen yazarlar yapmış oldukları çalışmada, örnek olay yöntemine dayalı etkinliklerin kullanıldığı deney grubunun kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Uğur (2007) da hazırlamış olduğu yüksek lisans tezinde örnek olay yöntemi kullanımının bazı değişkenler üzerine etkisini incelemiş ve sonuçta bu yöntemin öğrenci başarısı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Örnek olay yönteminin etkililiği konusunda bir diğer tez çalışması da Adalı tarafından 2005 yılında yapılmıştır. Bu çalışmada yazar, 5. Sınıf öğrencileriyle çalışmış ve örnek olay yöntemi kullanımının Fen Bilgisi dersinde öğrenci başarısına etkisini belirlemeye çalışmıştır. Araştırma sonucunda ortaya konan sonuç, bizim çalışmamızda ve yukarıda ifade edilen diğer araştırmalarda da ifade edilenlerle aynı olmuş; örnek olay yöntemi kullanımının öğrenci başarısı üzerine olumlu yönde etkiye sahip olduğu ifade edilmiştir. Ortaya konan bu bulguyu Özkan ve Azar'ın 2005 yılında yapmış oldukları çalışmada elde ettikleri bulgular da destekler niteliktedir.

İlgili alanyazın incelendiğinde, örnek olay yönteminin kullanıldığı deney gruplarının pek çok çalışmada geleneksel yöntemin kullanıldığı kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu görülmektedir. Bu açıdan araştırmam kapsamında ortaya konan örnek olay yöntemi kullanılan deney grubunun kontrol grubuna göre daha başarılı olduğu bulgusu, ilgili alan yazındaki pek çok araştırmayla paralellik arz etmektedir. Ancak, öğrenci başarısı üzerindeki olumlu etkisi pek çok araştırmada ortaya konan bu yöntem, maalesef okullarımızda yeterli oranda kullanılmamaktadır.

Öğretmenlerimizin derslerde hangi öğretim yöntem ve tekniklerini kullandıklarını tespit etmeye yönelik yapılan pek çok araştırmada (Taşkaya ve Bal, 2009; Akgül ve Sezer, 2007; Taşkaya ve Muşta, 2008; Akgül, 2006; Polat, 2006) örnek olay yönteminin ya hiç kullanılmadığı ya da çok seyrek olarak işe koşulduğu ifade edilmiştir. Bu noktada, öğretmenlerimizi örnek olay yönteminin kullanımı konusunda bilgilendirmeye ve teşvik etmeye yönelik adımlar atılmalı ve eğitim dünyamız örnek olay yöntemini çok daha sık ve etkin bir şekilde kullanabilmelidir.

Araştırmanın bir diğer alt problemi Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin tutumlarına etkisini belirlemeye yöneliktir. Bu amaçla, araştırma kapsamında uygulama öncesi ve sonrası ön test-son test olarak Sosyal Bilgiler dersi tutum ölçeği uygulanmıştır. Kontrol grubunda tutum ölçeği son test puan ortalaması ön teste göre daha düşük çıkmış; geleneksel yöntemle işlenen 5 haftalık ünitenin ardından öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine ilişkin başlangıca göre daha düşük bir tutum içerisinde olduklarını belirtmişlerdir. Örnek olay yönteminin kullanıldığı deney grubunda ise öğrencilerin tutumlarında istatistikî olarak da anlamlı olduğu belirlenen bir farklılaşma olmuş; öğrenciler örnek olay yöntemiyle işlenen 5 haftalık ünite sonunda daha yüksek bir tutuma sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusundan hareketle, Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin derse yönelik tutumları üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir sonucuna varılabilir. Deney grubundaki öğrenciler, uygulama neticesinde neden Sosyal Bilgiler dersine ilişkin daha yüksek tutum sahibi olduklarını kaleme aldıkları kompozisyonlarda “derse etkin katılım, dersin zevkli geçmesi, günlük hayattan örneklerin sınıfa taşınması” gibi unsurlara bağlamışlardır. Öğrencilerin ifade ettikleri hususlar incelendiğinde yapılandırmacı öğrenme anlayışının ürünü olan etkinlikler oldukları görülmektedir. Örnek olay yönteminin kullanıldığı araştırma sonuçlarında (Uğur, 2007) olduğu gibi öğrencinin etkin olduğu, dersin öğrenci için anlamlı ve zevkli olduğu öğrenme yaşantılarının sağlandığı diğer pek çok araştırmada da (Dikbaş ve Hasırcı, 2008; Aladağ, 2007; Ada, Baysal ve Kadioğlu, 2009; Aykaç, 2007) benzer sonuçlara ulaşılmış; öğrenciler kendileri için anlamlı, etkin katılabildikleri derslere yönelik daha olumlu bir tutum içerisine girmişlerdir. Sonuç olarak, örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin derse yönelik tutumlarına olumlu yönde etki ettiği ifade edilebilir.

Araştırmada cevabı aranan bir diğer alt problem ise Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi kullanımının öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerine etkisidir. Bu bağlamda deney ve kontrol grubuna Cornell

eleştirel düşünme testi öntest son test olarak uygulanmıştır. Kontrol grubunda ön test ortalaması 30 iken son testte bu değer 26'ya gerilemiştir. Deney grubunda ise ön testte 25 iken son testte 31'e yükselmiştir. Ortalamalar arasında yapılan t testi sonucunda deney grubu lehine anlamlı bir farklılığın ortaya çıktığı görülmüştür. Örnek olay yöntemine dayalı etkinliklerle ünitenin işlendiği deney grubundaki öğrenciler, kontrol grubundaki öğrencilere göre Cornell eleştirel düşünme testinden istatistikî olarak da anlamlı kabul edilen bir farkla daha yüksek puan almıştır. Araştırmada ortaya konan bu bulgudan hareketle, Sosyal Bilgiler dersinde örnek olay yöntemi kullanımı, öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerinde olumlu yönde etkiye sahiptir, sonucuna varılabilir. Yerli ve yabancı alanyazında yapılan pek çok araştırma sonucu da araştırmamızda ortaya konan bu bulguyu destekler niteliktedir. Öğrencinin aktif kılındığı öğrenme yaşantılarının eleştirel düşünme becerileri üzerine etkilerini belirlemeye yönelik yapılan araştırmalarda genellikle benzer olumlu sonuca ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan biri olan ve Savich tarafından 2008 yılında yapılan bir araştırmada eleştirel düşünme becerilerinin öğrencilerde geliştirilmesine yönelik eğitim ortamlarının etkililiği değerlendirilmiş ve sonuçta öğrencilerin aktif katılım gösterdikleri derslerde eleştirel düşünme becerilerinin geliştiği ifade edilmiştir. Durr (1999) tarafından yapılan farklı bir çalışmada da Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin gelişimi incelenmiş ve sonuçta yine aynı bulguya ulaşılarak; öğrencinin aktif katılımının eleştirel düşünme becerilerinin gelişimine olan olumlu etkisi üzerinde durulmuştur. Bu çalışmaların dışında da pek çok araştırma sonucu (Bonk, 1988; Baker, 1999; Friedel, 2004) öğrencilerin aktif katılım gösterdikleri öğrenme yaşantılarının öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırma kapsamında, deney grubundaki öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin geliştiği sonucuna Cornell eleştirel düşünme testinden aldıkları puanların analizinden hareketle ulaşılmıştı. Deney grubundaki öğrenciler, 71 soruluk testten son testte 31 ortalama yapmışlardı. İlgili alan yazında yapılan diğer çalışmalarda da genel seyrin 25-35 bandında olduğu görülmektedir. İlköğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerini ölçen Akar (2007) ortalama değer olarak öğrencilerin 28 puan almış olduklarını kaydetmiştir. Friedel (2004) ise yapmış oldukları çalışmada, öğrencilerin eleştirel düşünme testinden ortalama 32 puan almış oldukları sonucunu ifade etmektedir. Korkmaz ve Yeşil (2009) tarafından yapılan bir çalışmada ise ilköğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin orta seviyede olduğu sonucunu ulaşılmış ve öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerinin geliştirilmesi için önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmada elde edilen bulgular ve ilgili alanyazında yapılan ve yukarıda da bahsedilen araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde ilköğretim öğrencilerinin eleştirel düşünme becerilerinin istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Yapılan pek çok araştırmada ortaya konan, aktif öğrenme yöntemlerinin işe koşulmasının öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri üzerine olumlu etkisine rağmen, öğrencilerin düşünme becerilerinin yetersiz durumda olmasının nedenini, öğretmenlerin kullandıkları öğretim yöntemleri arasında örnek olay yönteminin ya hiç kullanmadıklarını ya da çok az kullandıklarını ifade ettikleri araştırma bulguları açıklar niteliktedir.

Sonuç olarak, örnek olay yöntemi Sosyal Bilgiler dersinde uygulamaya konması gereken en etkili öğretim yöntemlerinden birisidir. Araştırmada elde edilen bulgular da göstermektedir ki örnek olay yöntemi, öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri, derse karşı tutumları ve akademik başarıları üzerine olumlu yönde etkiye sahiptir.

KAYNAKÇA

- Ada, S., Baysal, N. ve Kadioğlu, H. (2009). Projeye Dayalı Öğrenme Yaklaşımı'nın Öğrencilerin Sosyal Bilgiler Dersine ilişkin Tutumlarına Ve Görsel Sunu Uygulamalarına Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (10-3), 89-96.
- Adalı, B. (2005). "İlköğretim 5.sınıf Fen Bilgisi dersinde Virüsler-bakteriler-mantarlar ve protistler konularının öğreniminde örnek olay yöntemi kullanılmasının öğrencilerin akademik başarılarına ve fen bilgisi dersine yönelik tutumlarına etkisi." Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Mustafa Kemal Üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, Hatay.
- Aik, K. and Edmonds, S. (1976). *Critical thinking*. London: Longman singapore publishers.
- Akar, C. (2007). "İlköğretim öğrencilerinde eleştirel düşünme becerileri." Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü, Ankara.
- Akay, C. ve Yelken, T. (2008). İngilizce dersinde okuma-yazma becerilerinin kazandırılmasında oluşturmacılık temelli sosyal etkileşim modelinin etkililiği. *Fırat üniversitesi sosyal bilimler dergisi*,(18-2),189-202.

- Akgül, N. (2006). “Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretiminde kullandıkları yöntemler ve karşılaşılan sorunlar (Niğde ili örneği).” Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Niğde üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, Niğde.
- Akgül, N.Ğ. ve Sezer, A. (2007). *Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullandıkları Yöntemler ve Yöntem Seçiminde Karşılaşılan Sorunlar (Niğde İl Örneği)*, VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu, 27-28-29 Nisan, Eskişehir.
- Aladağ, E. (2007). Coğrafi Bilgi Sistemleri Kullanımının İlköğretim 7. Sınıf Öğrencilerinin *Sosyal Bilgiler Dersine Karşı Tutumlarına Etkisi. Türkiye sosyal araştırmalar dergisi*, (2),43-63.
- Arslan, C. (2001). “Öğretmenlerin ve Öğretmen Adaylarının Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi.” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü, Konya.
- Aykaç, N. (2007). Sosyal Bilgiler Dersinde Aktif Öğretim Yöntemlerinin Kullanılmasının Öğrencilerin Dersine Karşı Tutumuna, Erişim Düzeyine ve Kalıcılığa Etkisi. *On dokuz mayıs üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, (23),24-37.
- Baker, T. and Delmonico, J. (1999). Enhancing critical thinking in high school english and arts. Master projects. Saint Xavier University.
- Bonk, C. (1988). The effects of convergent and divergent computer software on childrens critical and creative thinking. (ERIC:IR013398).
- Büyüköztürk, Ş., Bökeoğlu, B. ve Köklü, N. (2009). *Sosyal Bilimler için istatistik*. Ankara: Pegema yayıncılık.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Deneyisel desenler*. Ankara: Pegema yayıncılık.
- Çetin, H. (2001). Devlet, ideoloji ve eğitim. *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi* (25-2) 201-211.
- Denzin, N. and Lincoln, Y. (2005). *The sage handbook of qualitative research*. Third edition. London: Sage publications.
- Dikbaş, Y.ve Hasırcı, Ö. (2008). Öğrenme Stratejileri Öğretiminin ve Ders İşlenişinde Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (9-2),69-76.

- Durr, C. (1999). Improving critical thinking skills in secondary math and social studies classes. Eric.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metodlarına giriş*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Frield, C. (2004). It's in the genes: Exploring relationships between critical thinking and problem solving in undergraduate agriscience student' solutions to problems in mendelian genetics. *Journal of Agricultural Education*, (49-4), 25-37.
- Şimşek, S. ve Yaşar, Ş. (2006). Örnek Olaya Dayalı Öğretimin İlköğretim Hayat Bilgisi Dersinde Akademik Başarıya ve Öğrenmede Kalıcılığa Etkisi. *Eurasian Journal of Educational Research*, 24, 171-179.
- Görer, H. (2008). "İlköğretim 6.sınıf sosyal bilgiler dersi ülkemizin kaynakları ünitesinde uygulanan çoklu zekâ kuramının öğrencilerin akademik başarılarına ve tutumlarına etkisi." Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe üniversitesi sosyal bilimler enstitüsü.
- Jick, T. (1979). Mixing qualitative and quantitative methods: triangulation in action. *Administrative science quarterly*.
- Kalaycı, Ş. (2008). *SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Pegema yayıncılık.
- Kıroğlu, K. (2008). *Yeni İlköğretim programları*. Ankara: Pegema yayıncılık.
- Korkmaz, Ö. ve Yeşil, R. (2009). Öğretim kademelerine göre öğrencilerin eleştirel düşünme becerileri. *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (10-2), 19-28.
- Mathison, S. (1988). *Why triangulate. Educational Researcher*.
- Kuş, E. (2009). *Nicel-nitel araştırma teknikleri*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Özkan, M. ve Azar, A. (2005). Örnek olaya dayalı öğretim yönteminin dokuzuncu sınıf öğrencilerinin ders başarıları ve derse karşı tutumlarına olan etkisinin incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 168.
- Patton, M.(1990). *Qualitative evaluation and research methods*. London: Sage Publications.
- Polat, F. (2006). "İlköğretim 7. Sınıf sosyal bilgiler öğretiminde öğretmenlerin kullandıkları yöntemler ve karşılaştıkları sorunlar."

Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü.

- Savich, C. (2008). Improving critical thinking skills in history. Oakland University
- Şahin, T. (2004). Sosyal Bilgiler öğretiminde oluşturmacı yaklaşım sonucunda ortaya çıkan öğrenen çalışmalarının değerlendirilmesi. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6-9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.*
- Şahin, T., Çakır, Ö.S., Şahin, B. (2000). *İlköğretim 6. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Derslerine Karşı Tutumları, Akademik Benlik Kavramları ve Bilişsel Öğrenme Düzeyleri* (MEB EARGED Projesi).
- Taşkaya, S. ve Bal, T. (2009). Sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler öğretim yöntemlerine ilişkin görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi.*(27),173 -185.
- Taşkaya, S. ve Muşta, M. (2008). Sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimine ilişkin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi.* (7-25) 240-251.
- Uğur, A. (2007). “Oluşturmacı sosyal bilgiler öğretiminde örnek olay incelemesi tekniği kullanımının öğrencilerin empatik düşünme becerilerine etkisi: Bir eylem araştırması.” Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi
- Yanpar, T. (2005). Sosyal Bilgiler dersinde oluşturmacı yaklaşımda öğrencilerin etkinlik dosyalarını yordayan değişkenler. *Kastamonu Eğitim Dergisi.* (13-2) .513-526
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri.* Ankara: Seçkin yayınları.

Başvuru: 23.10.2013

Yayına Kabul: 09.01.2014